

„Sunrise”

ARTIKELNREEKS

Theosophical University Press, Pasadena, Calif.

De inhoud van dit blad bestaat uit vertaalde artikelen uit het tijdschrift „SUNRISE” dat uitgegeven wordt door de Theosophical University Press, Pasadena, Californië. Belangstellenden die deze vertalingen regelmatig wensen te ontvangen kunnen zich abonneren door storting van f 3.— op Postrekening 395300 t.n.v. J. P. Brakel, Anasstraat 98, Den Haag. Per jaar verschijnen ongeveer 10 nummers. Zij die zich voor het tijdschrift „SUNRISE” zelf interesseren kunnen een proefnummer aanvragen bij boven genoemd adres.

S U N R I S E
-artikelenreeks.-

No.21

April 1960.

INHOUD:

Trekvogels

De aard van het Evangelie-verhaal

Rondetafel

De taal - spiegel van de mens

Het wegnemen van de Sluier

Is idealisme praktisch ?

-o-o-o-

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

TREKVOGELS.

Voor de schelp op het strand zijn al die andere schelpen, onder de oppervlakte van de steeds in beweging zijnde en ondoorgrondelijke oceaan, dood. Zij zijn geborgen in een andere wereld, waarvan de geheimen liggen besloten in de duisternis van het water. En voor deze anderen, die vredig rusten op het zilten bed van moeder-aarde, zachtjes gewiegd door het opkomend en afnemend getij, zijn hun zusters, de bewoners van de open lucht, ook dood. De rusteloze beweging van wind en golven maakt hen beurtelings tot land- en zeebewoners, maar er is er niet één die niet volkomen in beslag wordt genomen door de invloeden van dit moment. Zo is wellicht in de schelp, maar zeker in het hart van de mens, de kennis verborgen omtrent de bewoners van beide kanten van de oever.

Op het oppervlak der aarde komen en gaan de bladeren en de bloemen. De naakte takken in de winter verraden de schoonheid niet, die zij verborgen houden. Dan komt het wonder van de lente, die de onzichtbare wereld onthult, die deze buitenste schil van werelden voedt. Kan het duidelijker? Dieren verschijnen en verdwijnen en komen weer terug; en ook wij volgen de gewoonte, die in het grijze verleden werd gevormd. Als trekvogels bezoeken wij nu dit oord, dan het andere, worden door onze metgezellen begroet om vervolgens niet meer te worden gezien door hen, die hier blijven. Gehele rassen komen en schrijven hun geschiedenis in letters van goud of bloed, om dan te verdwijnen en misschien alleen een woestenij achter te laten, die nog van

hun grootheid getuigt of wat gedegeneerde afstammelingen die hun mislukkingen verraden.

Eeuwen later zien we wellicht een nieuw en schoon land, dicht bevolkt en bruisend van energie, dat de herinnering oproept aan een oud verdwenen ras, en we zeggen "wat was, komt weer; er is niets nieuws onder de zon." Maar niet iedereen vermoedt dat het een ras is dat niet nieuw is. Hele continenten dragen rassen vol leven en beweging; en verdwijnen weer alsof ze nooit hadden bestaan. En nieuwe landen, die eeuwen lang door het zuiverende water waren overspoeld, rijzen elders omhoog om de wachtende zielen te ontvangen.

En overal zien we een samenwerking, zoals die slechts mogelijk is waar alles behoort tot één groots organisme, dat bewust is in al zijn delen. Elke eenheid is verbonden met het geheel en moet dat altijd blijven. Vormen veranderen en daarmee ook de uiterlijke verbindingen met deze vormen. Evenals de golven van de oceaan aanrollen en teruggaan, en het hart van een levend wezen zich samen trekt en tot rust komt, voltrekt zich zonder ophouden het levensrythme in het groot en in het klein. Alles wordt uitgeademd tot een toestand van activiteit; alles wordt ingeademd tot de stilte. Maar al wat is is er voor immer en kan niet ophouden eeuwig deel uit te maken van dat grotere kosmische proces, zomin als men kan zeggen, "Ik wil niet langer gebonden zijn aan de wet van de zwaartekracht."

Wat onszelf betreft, het is de stilte die ons opschrikt. Zij schijnt zo diep en eindeloos en zij, die daarin zijn overgegaan, schijnen zo ver af, alsof ze voor goed gescheiden zijn van de ogen, die gewend zijn intense aandacht te schenken aan de buitenkant van het leven en die nog niet hebben geleerd naar binnen te zien voor het oplossen van de verborgen zin er van. Maar zelfs als wij scherp genoeg naar buiten zien, kunnen wij ontdekken, dat het mysterie zo luid wordt verkondigd, dat het hoorbaar

is boven het rumoer van onbelangrijker geluiden en dat het zo groot staat geschreven dat het, als letters op een landkaart, soms verloren gaat in het gewirwar van kleinere woorden en overvloedige details.

Het korte leven van de ziel op aarde en het ogenschijnlijke heengaan, zo verbijsterend voor ons, die een ogenblik aan de oever staan, maar waar wij door de onvermijdelijke feiten van het leven tegenover worden geplaatst, zijn niet anders dan de eb en vloed, zoals die overal worden gevonden. Het is reïncarnatie, de grote polsslag van het menselijk leven. In het begin was deze gedachte volkomen vreemd voor het moderne westerse denken, maar eenmaal opgenomen, werd zij weldra beschouwd als een vertrouwde vriend, een verloren sleutel tot gezond denken. Ze is als de x in de algebra: als de waarde ervan eenmaal is gevonden, helpt ze bij het oplossen van alle problemen en voegt ze alle niet-passende delen aan.

Het is inderdaad wonderlijk, dat wij in Europa en Amerika dit oude geloof zo lang met terughoudendheid hebben benaderd en het zo lichtvaardig op zij hebben geschoven, want wij hebben ons zodoende afgezonderd van de rest van de mensheid van nu en vroeger. Van een universeel standpunt gezien getuigt het van een bekrompen geest, wanneer we er geen rekening mee willen houden. In oude beschavingen was het één van de hoekstenen van het denken en door de gehele geschiedenis heen heeft deze waarheid de geest verlicht van die zielen die, wat hun intuïtie betreft, boven hun medemensen zijn uitgestegen. Deze grote figuren uit de oudheid te kleineren verraadt onwetendheid; hen te beoordelen naar hun vaak gedegenereerde afstammelingen, of hun leringen te verwarren met het vaak groteske bijgeloof, dat zich om hun oude vesting heeft verschanst, zoals weelderig en afzichtelijk onkruid een ruïne bedekt - niet verder te zien dan dit woekerend gewas,

geeft blijk van oppervlakkigheid.

Toch is het dwaasheid over reïncarnatie te twisten. Proberen iemand hiervan of van iets anders te overtuigen is even dwaas als te trachten een ander te dwingen in de sterren of zonnen, de getijden of de mensen te geloven. Zij zijn er, hoe wij daarover ook denken. Laat hem, die dat wenst, er over twisten: alle argumenten voor of tegen hebben geen greintje invloed op de wet zelf! We gebruiken ten opzichte van onszelf onze intelligentie niet op dezelfde scherpzinnige wijze, als ten opzichte van allerlei uiterlijke problemen. We schijnen zo gehypnotiseerd te zijn door het geloof dat de mens, zijn samenstelling, zijn komen en gaan, onoplosbare mysteriën zijn, dat bijna elke onzinnige gedachte een kans kreeg in onze mentale bodem te worden uitgezaaid en om daar zonder enig protest te blijven - waarna ze een schijnleven ontleende aan zijn rijke omgeving, op bizarre wijze groeide om tenslotte gelukkig gedoemd te zijn te verwelken door gebrek aan wortels. Al die tijd heeft de rationele verklaring slechts langzaam aandacht getrokken, omdat men lange tijd meende, dat het onderwerp met de rede weinig te maken had. Toch schijnt de noodzaak van onophoudelijke herhalingen zo vanzelfsprekend, dat het vreemd lijkt dat het door ons in het Westen zo lang is genegeerd.

De term dood is dan ook een verkeerde benaming. Het betekent niet anders dan dat het leven een andere richting heeft genomen. De werkelijke ego trekt zich in zijn natuurlijke element terug en alle verschillende levensvormen, die voor een gemeenschappelijk doel bijeen werden gehouden, doen hetzelfde. Elk daarvan gaat onafhankelijk van de anderen zijn eigen milieu tegemoet. Het deelgenootschap is ontbonden, althans tijdelijk. En de werkelijke acteur in het drama, de ego, ontsnapt aan zijn gevangenis om een voller en vrijer leven in te gaan.

Wij zijn inderdaad trekvogels en terwijl wij komen

en gaan wordt onze reis ons hoe langer hoe vertrouwder, wordt de sluier dunner en dunner, totdat ze tenslotte oplost en de dood overwonnen is. Dit is de grote overwinning, het doel, waarna er tussen beide werelden niet langer een sluier hangt en het bewustzijn op natuurlijke wijze van de ene naar de andere vloeit. Het is Leven overal en voor immer.

-Gertrude W. van Pelt

vertaald uit:
Sunrise Februari 1960.

DE AARD VAN HET EVANGELIE-VERHAAL.

Uit het hoofdstuk in The Dead Sea Scrolls (De Dode Zee Rollen) dat J.M. Allegro wijdt aan de vraag in hoeverre Jezus in zijn daden en leringen werd beïnvloed door de Essenen, blijkt, dat hij het slachtoffer is van een ons inziens ernstige misvatting omtrent de aard van het Evangelieverhaal - een misvatting die, naar wij menen, grotendeels het gevolg is van het door vrijzinnige critici van het Nieuwe Testament in de laatste twee eeuwen algemeen aanvaarde idee, dat de Christus uit de Evangeliën geheel moet worden ontdaan van zijn goddelijke attributen.

In dit opzicht nemen deze geleerden kennelijk een standpunt in, dat lijnrecht staat tegenover de orthodoxe theologen, die de Evangeliën accepteren als een historiegetrouw verslag van het leven op aarde van Christus Jezus, de Zoon van God, de Tweede Persoon van de Drie-eenheid, die in de eerste jaren van de Christelijke era als mens werd geboren. Bijgevolg geloven zij letterlijk aan de onbevleete ontvangenis, de wonderen die hij verrichtte, zijn kruisiging, herrijzenis en hemelvaart, als gebeurtenissen uit zijn aardse bestaan, waaraan niet valt te twijfelen. Ook beweren zij, dat elk woord, dat hem in de Evangeliën in de mond wordt gegeven, ook werkelijk door hem is gesproken. Dit betekent dat hij, hoewel hij in feite als menselijk wezen leefde en leed, niettemin van begin tot einde God bleef; en daarom was hij, is hij en blijft hij voor eeuwig de enige Heiland voor de mensheid. Dat de opgetekende geschiedenis van die periode in geen enkel opzicht de beweringen in de Schrift staaft, heeft op geen enkele wijze afbreuk kunnen doen aan hun vaste overtuiging, waarvoor elk fatsoenlijk mens respect

moet hebben, zoals men dat ook voor zijn eigen overtuiging verlangt.

Een toenemend aantal moderne theologen, die daarin de kritische geleerden volgen, erkennen de boodschap aan Maria, de maagdelijke geboorte enzovoort niet als historische gebeurtenissen, maar zien daarin mythische toevoegingen, waarmee yrome volgelingen in de loop van de tijd hun godsdienst-stelsel completeerden en die ongetwijfeld van grote betekenis waren als de omkleding van godsdienstige waarheden en leringen. Zij zijn ook van mening, dat de centrale figuur van de evangeliën, ontdaan van deze mythische toevoegingen, tevoorschijn treedt als een godsdienstleraar van groot formaat.

Zo is er geleidelijk een traditie ontstaan, waarin Jezus wordt afgebeeld als de Man van Smar-te, schoon van aanblik, het ideale voorbeeld van zelfopoffering; zachtaardig, vriendelijk en de verpersoonlijking van liefde, tenslotte gekruisigd door de starre verdedigers van de godsdienstige orthodoxie uit die dagen en de fanatieke massa, die niet in staat waren zijn grootheid te beseffen. De aanleiding voor deze opvatting was heel natuurlijk, nl. dat een grote godsdienstige beweging, zoals het Christendom, zijn beginpunt moet hebben gehad in een zeer indrukwekkende historische persoon, die in de herinnering van een steeds toenemend aantal volgelingen voortleeft. Maar, zoals gezegd, wij menen dat deze opvatting een ernstige misvatting is omtrent de aard van het Evangelie-verhaal.

We kunnen onze opmerkingen hierover het best laten voorafgaan door de verklaring, dat de studie van de wereld-godsdiensten ons bijna onvermijdelijk tot de conclusie voert, dat de mensheid nooit zonder geestelijke Leiders is geweest overbrengers van een Boodschap, die de basis vormde van een of andere vorm van godsdienst. Maar dat

betekent niet, dat zij noodzakelijk zelf de centrale held werden van het stelsel waartoe zij de stoot gaven. Lao Tse bijvoorbeeld, de stichter van het Taoïsme, of Confucius, de stichter van het Confucianisme, al stonden zij hoog in aanzien, werden geen "Christussen" en worden niet vereerd als de Heiland in het Christendom. Er zijn bepaalde heidense godsdiensten, waarin zulke Leraren ongetwijfeld hun rol hebben gespeeld en waarin sporen kunnen worden aangetroffen van de verheffing van een menselijk wezen tot de hoogte van een god.

Al kunnen we er zeker van zijn, dat aan de wieg van het Christendom waarschijnlijk een of zelfs meer dan één verheven persoonlijkheid stond, die het Evangelie verhaal - niet de Evangelien - "schiep", behoeft die toch nog niet tot de centrale held te zijn geworden. De Evangelien op hun beurt zijn het product van de langdurige arbeid van een geestelijk koor van voorgangers, wier samenzang verre van harmonieus, bij tijden zelfs vals was. Een langdurig proces van historische ontwikkeling resulteerde in de vier Evangelien van het Nieuwe Testament. Zij verschillen niet alleen onderling, maar ademen in menig opzicht een andere geest. Vooral het vierde of zogenaamde Logos-evangelie - tegenover de synoptische evangelien - verschilt op essentiële punten van de andere drie. Bovendien hebben er veel meer Evangelien bestaan, die niet als kanoniek werden aanvaard, omdat ze wat hun leringen betreft, teveel verschilden van die van de algemene of katholieke kerk. Hieruit blijkt, dat de evangelien niet verhalen, maar dat zij preken. Het is duidelijk, dat het woord "volgens" niet betekent "geschreven door", maar "volgens de leer van"; en onder de apocriefe evangelien vinden wij ook "volgens de twaalf apostelen", of "volgens de Hebreërs" en "volgens de Ebionieten".

Als we bereid zijn toe te geven, dat de Boodschap

aan Maria, de maagdelijke geboorte, de herrijzenis en de hemelvaart op leringen betrekking hebben en geen geschiedenis zijn, is het niet zo moeilijk in te zien, dat ogenschijnlijk feitelijke data, zoals het jaar van de volkstelling en het vijftiende jaar van Tiberius enzovoort, niet waren bedoeld om de historische juistheid van het verhaal aan te tonen, maar om er de nadruk op te leggen, dat de Heiland werkelijk was geboren, werkelijk predikte, leed en gekruisigd werd. Wanneer wij deze data dan ook controleren, blijkt inderdaad dat ze verre van nauwkeurig zijn, want de volkstelling vond plaats in het jaar 6 n.Chr. en Herodus, berucht vanwege de kindermoord, stierf in het jaar 4 v.Chr. En wat Annas en Caiafas betreft, het is bekend, dat er nooit twee hogepriesters tegelijk waren. Wanneer we daarom historische gegevens zoeken over de stichter van het Christendom, moeten wij ons daarvoor tot andere bronnen wenden dan het Nieuwe Testament.

G.R. Bultman, de Duitse theoloog, die in een historische Jezus gelooft, is van mening, dat de Evangelieën zijn ontstaan uit een Christus-cultus en dat de "Christus-mythe daaraan de eenheid schenkt". In dit verband mogen we wijzen op de nogal vreemde uitlatingen van bepaalde kerkvaders. Justinus de Martelaar bijvoorbeeld zegt (Apol. 1, 21 v.): "onze bewering, dat Jezus Christus op de wereld kwam zonder bemiddeling van de man, is niets ongehoords; gij (heidenen) zegt dit ook van de zonen van Zeus; van Hermes, Asklepios, Dionysos, Herakles". Hieruit blijkt, dat mannen uit die tijd zoals Justinus, Clemens van Alexandrië en anderen geen fundamenteel verschil zagen tussen de menselijkheid van hun Christus en die van bovengenoemde mythische helden.

Zij, die in de Evangelieën gebeurtenissen trachten te vinden uit het leven van een historisch persoon, beginnen bij voorkeur met het Evangelie

van Markus. Maar wat te denken van vers 12 in hoofdstuk 1, dat zegt, dat de Geest Jezus de wildernis invoerde, terwijl hij, volgens vers 4 al in de wildernis was? En hoe staat het met Satan en de engelen in die passage: zijn zij ook historische personen? Van Johannes de Doper wordt gezegd, dat geheel Judea en Jeruzalem tot hem kwam om te worden gedoopt, maar, volgens vrijzinnige theologen, moet dat met een korreltje zout worden genomen.

Hoe groot moet ons zoutvat zijn om voor al dergelijke gevallen in de Evangeliën toereikend te zijn! Zulke pogingen om onwaarschijnlijkheden weg te redeneren zijn te rationalistisch om aangewend te worden met betrekking tot religieuze documenten zoals het Nieuwe Testament, waarvan de schrijvers lang niet zo rationalistisch waren als wij.

Het belang van bovenstaande opmerkingen wordt gemakkelijk ingezien wanneer we ze in verband brengen met de studie van de Dode Zee Rollen en het licht, dat deze op de aanvangstijd van het Christendom werpen. Voor zo ver wij weten nemen allen, die over dit onderwerp schrijven, de historiciteit van Jezus van Nazareth als vanzelfsprekend aan. Zij werpen aldus, naar onze mening, door een verkeerd inzicht in de ware aard van de Evangeliën een onoverkomelijke hindernis op om de werkelijke schakels tussen de Essenische en Christelijke stromingen te kunnen ontdekken.

Wanneer wij het nieuwe Testament bestuderen naast de sectarische documenten van Qumrān, die nu de algemene aandacht hebben, moet het ons wel opvallen, dat er tussen die twee kenmerkende verschillen bestaan. Hoewel laatstgenoemde veelvuldig zinspelen op de Leraar van Rechtvaardigheid, zijn tegenstanders en op incidenten in zijn leven, of commentaar geven op profetische geschriften, spreken zij nooit in duidelijke termen en noemen ze geen namen, zodat moderne geleerden niet in staat zijn de gebeurtenis-

sen of de personen, die er deel aan hadden, met enige mate van zekerheid thuis te brengen. Toch is de taal zo, dat niet alleen hun schrijvers maar ook hun tijdgenoten klaarblijkelijk wisten wie en wat met die toespelingen werd bedoeld. De manier van schrijven moge cryptisch zijn en voor de moderne historici geen bruikbare sleutel opleveren, toch moeten zij voor de lezers, voor wie ze waren bestemd, verre van raadselachtig zijn geweest. Hun achtergrond in de feitelijke geschiedenis moet voor elk ontwikkeld persoon uit die dagen gemakkelijk waarneembaar zijn geweest. En we kunnen er wel zeker van zijn, dat de Essenen tot een ontwikkeld volksdeel behoorden. De Evangeliën aarzelen aan de andere kant niet namen te noemen en preciese data te vermelden. Sommige daarvan zijn in de geschiedenis bekend en als zij klopten met vastgestelde feiten zou het gemakkelijk zijn de situatie, waarin ze moeten worden geplaatst, te reconstrueren. Maar we hebben al gezien, dat dat niet het geval is.

Dit zou niet zo verbazingwekkend zijn als de Evangeliën in geest totaal verschilden van de belangrijkste documenten van Qumrān; maar hoewel de Evangeliën niet van de Essenen afkomstig zijn, zijn ze ongetwijfeld grotendeels Essenisch van kleur en een groot aantal passages verradt duidelijk een Esseense oorsprong. Deze Esseense invloeden springen inderdaad zo duidelijk in het oog, dat heel wat commentatoren van thans hun uiterste best doen op verschillen te wijzen, om maar aan te tonen, dat de Evangeliën hun oorsprong elders moeten hebben gehad! En dit is in essentiële punten ongetwijfeld het geval, maar deze verschillen kunnen niet tot een historische Jezus worden teruggebracht. Hun oorsprong ligt in de Gnostieke en mysterie-cultussen, die in diezelfde periode in het Nabije Oosten bloeiden, zoals de Orphische en die van Isis, Adonis en Mithras, die allen als

kern leringen bevatten omtrent goden, die uit de dood herrezen en in het bijzonder de gekruisigde hemelse Christus van de Joodse-Gnostici van Alexandrië. Niet onwaarschijnlijk ontstonden in een dergelijke gemeenschap de eerste evangelie-teksten in de vorm van dramatische voorstellingen, die in het bijzijn van de aanhangers werden gegeven.

Gilbert T. Sadler toont aan, dat het Evangelie naar Markus twee oorsprongen heeft: namelijk een boek met messiaanse teksten en een boekje, dat de stadia beschrijft van inwijding in de Christelijke mysteriën. Hij wijst op twaalf van deze ritën: de doop, de beproeving, de strijd met de demonen, de transfiguratie, de zalving, het heilig avondmaal, de eenzaamheid op Gethsemane, de aanspraak op de waardigheid van Christus, de bespottung, de kruisiging, de graflegging en de opstanding. X Sommige van de abrupte overgangen in de Evangelie-tekst worden aanvaardbaar als we er aan denken als gedramatiseerd in een mysterie spel, waarin de toeschouwer ze zag en hoorde in een reeks van tonelen.

De opeenvolgende bewerkers hebben bij het historiseren van de oorspronkelijke evangeliën onder andere de geslachtentabellen en het verhaal van de geboorte toegevoegd, omdat volgens de kerk de Zoon van God perfectus deus en perfectus homo moet zijn, met andere woorden de Middelaar is God en mens. En des te realistischer dit de klemtoon kon krijgen des te beter. Het feit, dat het Evangelie van Marcion (2e eeuw) de Goddelijke Christus op wonderbaarlijke wijze uit de hemel deed afdalen als een volwassen man en dat Markus en Johannes hun Evangelien beginnen met de volwassen Jezus, bewijst dat de Evangelien, zoals wij die bezitten, niet de bron, maar het resultaat van een min of meer volwassen Christendom zijn.

X The Inner Meaning of the Four Gospels, 1920 p.17.
(De Innerlijke Betekenis van de Vier Evangelien)

Het laat tevens zien, dat de Christus van de Evangeliën niet de stichter van de godsdienst is, maar zijn God - en dat we, om de werkelijke stichter te ontdekken, onder hen moeten zoeken, die de vroeg Gnostieke en Esseense secten stichtten en daar onderricht gaven.

Samenvattende kunnen we zeggen, dat noch de orthodoxe, noch de vrijzinnige geleerden recht doen wedervaren aan de aard van de Evangeliën, wanneer ze die voorstellen als tradities, die van generatie op generatie overgingen, omtrent de stichter van het Christendom. Wie hij ook geweest mag zijn, de kerkvaders, die de Evangeliën gebruikten zoals ze deden, schijnen meer te hebben gedaan om zijn identiteit te verbergen dan te onthullen. Hij werd verborgen achter de Zoon van God, die vlees werd en wiens mysterie met min of meer succes in de Evangeliën tot geschiedenis is gemaakt door de kerk, die uit deze symbolische leringen die werden gegeven aan de weinigen, die gereed waren ze te ontvangen, een godsdienst voor de massa maakte, opdat ze niet bij brood alleen zou leven. Wanneer we het wezen van de Evangeliën trachten te ontdekken lukt het ons misschien de oorspronkelijke lijn van het evangelie-verhaal te reconstrueren en zodoende de ware aard er van aan het licht te brengen.

Er wordt beweerd en ontkend, dat de studie van de Dode Zee Rollen een revolutie zou ontketenen in de studie van de oorsprong van het Christendom. De problemen, die hierboven maar even zijn aangeroerd en soortgelijke vragen opgeroepen door de Dode Zee Rollen in hun geheel - niet alleen die van de Qumrān-secte - nodigen uit tot een vergelijkende studie van alle religieuze documenten uit de periode van 200 v.Chr. tot 200 n.Chr. met inbegrip van de oud-Christelijke literatuur, hun overeenkomsten en hun verschillen. Deze studie is nog maar aarzelend begonnen. Niettemin houdt

ze een belofte in en als ze wordt voortgezet, ongehinderd door dogmatisme en vooropgezette meningen, kan ze bijdragen tot die zich immer uitbreidende beweging, die mensen van elk ras, kleur en religie samenbindt tot één geestelijke broederschap, waarin grenzen van welk soort ook niet langer scheidsmuren betekenen, maar punten van wederzijds contact.

-G.J.Lindemans

vertaald uit:
Sunrise Februari 1960.

Een mens kan een ketter zijn ten opzichte van de waarheid; en als hij dingen gelooft omdat zijn geestelijke het zegt, of de vergadering zulks vaststelt, zonder een andere reden te kennen, dan wordt, al moge zijn geloof waar zijn, de waarheid zelf tot ketterij.

-John Milton.

RONDE Tafel.

Aantekeningen van een Discussie
over de Bhagavad-Gītā.

DE UNIVERSELE DRIJFKRACHT TOT HANDELEN.

Voorzitter: Er is een oud gezegde, dat luidt: "Het Pad is één, maar de weg er heen moet voor iedere Pelgrim verschillen." Misschien is er geen ander heilig geschrift, waaruit de schoonheid van deze waarheid duidelijker spreekt dan de Gītā, wanneer Krishna, nadat hij in het tweede hoofdstuk universele beginselen heeft neergelegd, zijn leerling Arjuna onderricht in de verschillende "wegen", waarlangs de mens tot waarheid kan komen. Hij bepaalt zich niet tot één methode van training, maar bespreekt in de elkaar opvolgende hoofdstukken verscheidene aspecten van aspiratie, zodat we tegen het einde van het gedicht tot het inzicht zijn gekomen, dat we niet één yoga of "weg" moeten volgen met uitsluiting van alle andere, want zij vullen elkaar wederzijds aan.

Vanavond beginnen we met het derde hoofdstuk: "Toewijding door juist handelen" of Karma-Yoga. Ray, zou jij verder willen gaan?

Ray: In het begin van het hoofdstuk is Arjuna nog steeds verontrust, omdat hij het gevoel heeft, dat Krishna hem in verwarring heeft gebracht met "dubbelzinnige woorden". Eigenlijk berispt hij hem min of meer, wanneer hij letterlijk de vraag stelt: als, zoals gij zegt, kennis hoger staat dan handeling, waarom dringt gij er dan op aan, dat ik tegen mijn verwanten zal vechten? Wees zo goed en kies uit de verschillende wegen, die gij hebt aangegeven, één leerwijze, waardoor ik gelukkig

kan worden.

Robert: Als we de "bloedverwanten, vrienden en vroegere leermeesters" uit het vijandelijke leger als werkelijk bestaande mensen opvatten, zou het natuurlijk een "vreselijk werk" zijn, maar als we ze zien als Arjuna's eigen lagere mentale en emotionele karaktertrekken, waarvoor hij zelf verantwoordelijk is en als we de vlakte der Kurus niet langer beschouwen als een stoffelijk slagveld, maar als het strijdperk van de ziel, dan heeft Arjuna klaarblijkelijk maar één keus, nl. "het besluit te nemen te strijden" tegen die elementen, die hem tegenwerken.

Ray: Ik ben het daar natuurlijk mee eens, maar ik zie het zo, dat Arjuna zich bijna geheel aan zijn neerslachtigheid heeft overgegeven en zelfs al weet hij in één deel van zijn wezen, dat Krishna gelijk heeft en dat hij hem wenst te volgen, is het, zolang hij nog niet heeft besloten zijn probleem onder ogen te zien, toch erg verleidelijk om uitvluchten te zoeken en tegenstrijdigheden te zien en zelfs om Krishna een beetje de schuld te geven van zijn dilemma, in plaats van zichzelf. Enerzijds lijkt het of er iets voor Arjuna's standpunt te zeggen is, want nauwelijks heeft Krishna hem tot handelen aangespoord, of hij zegt met grote nadruk, dat handeling of "het doen van werken van geringer waarde is dan geestelijke toewijding." Vervolgens...

Frank: Maar we zijn tot de conclusie gekomen, dat de term "geestelijke toewijding" eigenlijk buddhi-yoga is en dat, wat Krishna bedoelde, was dat Arjuna, voor hij iets begon, moest trachten buddhi, of de "verlichte" kant van zijn wezen, zijn hoger intuïtief zelf te benaderen, zodat al zijn daden, en dus ook het maken van toekomstig

karma, dienovereenkomstig zouden worden geleid.

Ray: Ja, ik herinner het me nu. Welnu, Krishna geeft Arjuna ten antwoord:

"Er zijn in deze wereld twee wijzen van devotie: die volgens de Sāṅkhya-Yoga of Yoga door kennis, en die volgens Karma-Yoga of Yoga door handeling."

Misschien ligt het alleen aan de manier waarop het wordt gezegd, maar ik vind het nogal moeilijk om er achter te komen wat Krishna bedoelt.

Mārtha: Zelfs al lijkt dit gedeelte niet zo belangrijk, vergeleken met de prachtige passage, die er op volgt, voel ik het toch als een tekort, dat ik geen Sanskriet ken en dus niet kan nagaan, als de vertaling niet helder lijkt, welke woorden precies zijn gebruikt.

Voorzitter: Natuurlijk hebben de meesten van ons geen Sanskriet gestudeerd, maar we hebben een uitstekende hulp aan de Engelse vertaling van de Gītā door Radakrishnan, waaraan hij niet alleen de Sanskriet tekst, maar ook waardevolle commentaren heeft toegevoegd, zodat het betrekkelijk eenvoudig is er de termen van wezenlijk belang uit te lichten en ze te gebruiken waar ze van nut zijn. We moeten er echter voor oppassen, dat we bij onze besprekingen zo op de woorden gaan letten, dat wij de vloeiende stroom van gedachten van Krishna's boodschap, die in Judge's uitgave zo prachtig bewaard is gebleven, uit het oog verliezen. Het is waar, dat zijn vertaling tamelijk vrij is en soms zelfs duister, maar naar de geest is ze trouw aan het oorspronkelijk gebleven.

De "twee vormen van toewijding" waarnaar wordt verwezen zijn jñāna-yoga, of "yoga door kennis" en karma-yoga, of "yoga door handeling"; de laatste

is, zoals gezegd, de naam van dit hoofdstuk, waarin de nadruk valt op "handeling", dienen, werken, als voorwaarden tot groei. Het vierde hoofdstuk, tussen twee haakjes, heet Jñana-Yoga, waarin het zoeken van "kennis" of Jñāna niet alleen wordt gezien als één onder meerdere "wegen", maar voor sommigen als het enige pad van ervaring, dat aan de behoeften van de ziel in een bepaald stadium van zijn evolutie beantwoordt.

Aangezien de Gītā een yoga-geschrift is, komt het woord yoga natuurlijk in de titel van ieder hoofdstuk voor. De term wordt echter overal gebruikt voor de een of andere fase van geestelijk streven en daaronder vallen dus niet de lagere vormen van Hatha-yoga; de onnatuurlijke en geforceerde methoden, die daarbij worden gebruikt om psychische en fysieke krachten te ontwikkelen, zijn niet alleen gevaarlijk, maar de ware aspirant ook onwaardig. Daar de Gītā een Upanishad is, belichamen zijn leringen bovendien de "brahma-vidyā" of "kennis van Brahman" of het Allerhoogste, zoals ons in het slotvers van ieder hoofdstuk in herinnering wordt gebracht. In eenvoudige woorden gezegd, onder de oppervlakte van de uiterlijke historische opzet vloeit de zuivere stroom van een archaïsche wijsheid.

Maar laten we verder gaan met Krishna's eigen woorden:

"De mens wordt niet bevrijd uit de boeien van handeling door het niet beginnen van hetgeen hij te doen heeft, noch kan hij gelukkig worden door het zich onthouden van handelen. Niemand blijft ooit één ogenblik werkeloos. Ieder mens wordt zonder het te willen door de eigenschappen der natuur tot handelen gedreven. Hij, die door de zinnen en organen te bedwingen werkeloos blijft, doch zijn denkvermogen op zinnelijke voorwerpen richt, wordt

een valse vrome genoemd. Maar wie zijn zinnen met zijn denkvermogen beteugelt, O Arjuna, en onverschillig voor de gevolgen yoga door handeling volbrengt, moet achting inboezemen.

Volbreng dus juiste handelingen, want handelen staat boven niet-handelen. Zonder handeling zou zelfs de instandhouding van Uw lichaam niet mogelijk zijn. Alle handelingen, behalve die welke als offer gebracht worden, binden hem, die de handeling volbrengt, door de handeling. Volbreng dus, O Zoon van Kuntī, Uw handelingen vrij van gehechtheid."

Jack: Het laat zich begrijpen, waarom de Heer Judge Karma-Yoga parafraseerde als "Toewijding door het juist volbrengen van handeling"! We zouden waarschijnlijk in het geheel niet vooruit komen, als we niet handelden. De natuurrijken beneden ons handelen alleen al door dat ze leven en groeien, denk ik, maar om te leren hoe we verstandig moeten handelen is heel iets anders.

Voorzitter: Handelen is inderdaad onafscheidelijk aan alle leven verbonden, maar bij de mens doet zich het beginsel van verantwoordelijkheid gelden. Waar het op aan komt is de wijze waarop wij handelen. "Niemand blijft ooit één ogenblik werkeloos", akarmakrit, d.w.z. "zonder karma te maken". Zelfs denken is handelen; liefhebben, haten, en mijmeren, het zijn één voor één vormen van handeling en van "karma maken". De term karma omvat niet alleen het zaad van iedere handeling, maar ook de uitkomst; haar oorzaak, zowel als haar gevolg. Neen, "het juist volbrengen van handeling" gaat stellig niet van zelf.

Tom: Het is verkwikkend te zien, dat in een geschrift, dat afkomstig is uit het Oosten waar eeuwen lang een zekere passieve spiritualiteit

heeft geheerst, telkens weer de nadruk wordt gelegd op handeling. Krishna maakt ook korte metten met de asceet in naam, die zich misschien wel van de gewone wereldse genoegens onthoudt, maar zich intussen in zijn gedachten aan de "dingen der zinnen" overgeeft. Natuurlijk is huichelarij niet beperkt tot het Oosten! Ieder van ons kent deze strijd in zijn eigen leven. Waar het werkelijk op aan komt is, hoe wij moeten leven en ons werk moeten doen, om inderdaad te handelen zonder gehechtheid aan de gevolgen.

Paul: Zonder gehechtheid - deze woorden vatten het geheel eigenlijk samen in een notedop. Het beginsel is betrekkelijk gemakkelijk te begrijpen, maar het is heel wat anders om "alle zelfzuchtige beweegredenen" opzij te zetten. Toch is het dat, waar Krishna op blijft hameren.

Dan: Het is duidelijk, dat hij niet op heeft met hen, die tot geestelijke ontwikkeling willen komen door de druk der verantwoordelijkheid te ontlopen, want hij komt telkens terug op het thema, dat "handelen beter is dan niet-handelen", en dat het geluk niet kan worden gevonden door het leven te verzaken. Er is echter één uitspraak waar ik veel moeite mee heb, nl. waar hij zegt, dat wij "zonder het te willen door de eigenschappen der natuur tot handelen worden gedreven". Dit lijkt in tegenspraak met alles wat Krishna tot dusver heeft onderwezen. Wat zijn die eigenschappen van de natuur? En als die verantwoordelijk zijn voor mijn daden, wat kan ik er dan aan doen, als ik dom ben of zelfzuchtig of zelfs slecht?

George: Ik heb mij altijd voorgesteld, dat onze ervaringen alshetware spontaan op ons afkomen, iedere dag weer en ons aansporen om al of niet te handelen; maar dat wij verantwoordelijk zijn, omdat

door de wijze waarop wij deze aandriften tegemoet treden wordt bepaald of wij ons gelukkig en blij voelen, of dat wij door de verschillende euvels, waaraan de mensheid lijdt, worden gekweld.

Lester: Ik ben het niet met Dan eens, dat we niet verantwoordelijk voor onze daden zouden zijn, omdat we allerlei impulsen krijgen om dit of dat te doen, zelfs al ontstaan ze uit wat Krishna de "eigenschappen" noemt. Voor mij is de vraag, hoe ik moet onderscheiden tussen wat uit mijn hoger wezen komt en wat van omlaag, want ik weet dat er althans in mij duidelijk twee kanten zijn.

Voorzitter: "Ieder mens wordt zonder het te willen door de eigenschappen (gunas) der natuur (prakriti) tot handelen gedreven". Deze ene zin is voor mij één van de grootste geestelijke bijdragen van de Oosterse wijsbegeerte aan het Westerse denken. Zoals de meesten van ons weten, is de Gīta niet alleen bij millioenen Hindoes geliefd als hun heilig Boek van Devotie, maar wordt ze tegenwoordig door duizenden mensen in Europa en Amerika bestudeerd, die in haar leringen dezelfde tijdeloze beginselen hebben ontdekt, die de grondslag vormen van iedere grote godsdienst.

Ik wil proberen een algemeen beeld te geven, waarin de "eigenschappen" of gunas passen en dan kunnen we daarna misschien de uiteenlopende draaden van onze gedachten weer verenigen. Wat bedoelt Krishna wanneer hij zegt, dat de gunas uit prakriti worden geboren? Ik gebruik met opzet de sanskriet termen, omdat het onderwerp van de drie gunas en hun betrekking tot ons in latere hoofdstukken telkens terugkeert en het is goed als we er nu vertrouwd mee raken.

Wanneer een heelal uit het schijnbare niet-bestaan der Duisternis in het Licht der Activiteit treedt, wat gebeurt er dan? Ogenblikkelijk wordt

de Adem des Levens merkbaar en ontstaat bi-polariteit: Geest en Stof, Bewustzijn en lichamen, of om Krishna's terminologie te gebruiken, Purusha, of de Goddelijke Mens openbaart zich door Prakriti, of de grote Moeder, de Natuur. Deze bi-polariteit blijft niet beperkt tot de eerste stadia der kosmische beginperioden, maar weerspiegelt zich in ieder deel van het heelal, zoals blijkt uit de welbekende "paren van tegenstellingen", zoals hitte en koude, dag en nacht enz. Welnu, uit prakriti, dat de voertuig-zijde van Geest of Purusha is, zoals reeds is gezegd, ontstaan de drie gunas of eigenschappen, die overal worden gevonden. Ze zijn bekend als sattva gekenmerkt door licht, waarheid en puurheid; rajas, waarvan de kenmerken hartstocht, drijvende energie en de drang tot onophoudelijke werkzaamheid zijn en tamas of zwaarte, verdoving of inertie. Wij moeten natuurlijk menselijke termen gebruiken. Wat voor ons sattva is en goedheid en wijsheid wordt genoemd, zou voor wezens, die veel verder zijn dan wij kunnen lijken op de hoedanigheid van tamas en wat voor de mens de dofheid der verdoving is, zou voor de atomen van ons lichaam het karakter van de goddelijke wet kunnen hebben. Het voornaamste is, dat wij deel hebben aan en leven en ons bewegen in een oceaan van eigenschappen, die onze bol omringen en doordringen, precies als de lucht, die wij inademen. Er is dus een ononderbroken circulatie gaande van energieën, die door middel van deze gunas naar ons vloeien en weer terug naar de natuur en dit is één van de redenen, waarom wij impulsen krijgen tot handelen, waar- onder vele, die wij niet begrijpen.

Dan: Maar ik houd er niet van het gevoel te hebben alsof ik niet meer dan een speelbal van de natuur ben. Ik wil het gevoel hebben als ik iets behoorlijks doe, of iets, dat de moeite waard

is, dat ik er verantwoordelijk voor ben en als ik fouten maak, wil ik zelf de rekening betalen. Met andere woorden, ik kan er de rechtvaardigheid niet van inzien, dat ik het slachtoffer zou zijn van één of andere guna, zelfs al zou mij sattva compleet ten deel vallen. Ik wil zelf verdienen hoe mijn leven zal verlopen.

Voorzitter: Zo mag ik het horen! Maar U kunt nooit het slachtoffer zijn van iets of iemand anders dan Uzelf. Tenslotte incarneerde U vele malen op aarde en een deel van Uw wezen is dus veel ouder dan de weinige jaren van Uw tegenwoordige leven. U weet ook, dat U aeonen lang hebt gedacht, gehandeld, "karma gemaakt" en zodoende ontelbare oorzaken in beweging hebt gesteld, die U niet alleen in dit of toekomstige levens zullen beïnvloeden, maar die ook hun merkteken hebben achtergelaten op de overige twee miljard mensen, of nog meer, die in een bepaalde periode op onze planeet leven.

Dan: Ik voel veel voor die gedachte, in de eerste plaats omdat ze een reden geeft voor onze aanwezigheid hier en omdat ze de afschuwelijke ongelijkheden verklaart, die we overal zien.

Voorzitter: Welnu, wat in U bracht U als mens telkens weer naar de aarde terug? Niet Uw lichaam of Uw brein, want die vallen bij de dood uiteen. Wat zei Krishna in het tweede hoofdstuk tegen Arjuna over de "inwonende geest" in alle dingen? Is dat zelfde onsterfelijke beginsel niet in U, een Purusha-element in het binnenste van Uw wezen, dat voor U de schakel is met de Geest en dat als Uzelf blijft voortbestaan door alle ontelbare veranderingen van geboorte en dood heen?

Hier is een fundamentele gedachte, die misschien helpen kan; de gunas of eigenschappen, zelfs sattva

zijn uit stof-geboren, omdat zij uit prakriti, het voertuig van Purusha, zijn voortgekomen, terwijl de Mens is geboren uit de Geest, zijn innerlijke god, die één is met de Goddelijke essentie van het heelal en daarom kan geen guna, hetzij van sattva of van tamas hem tegen zijn wil beïnvloeden. Niettemin, en daar ligt de kern van onze moeilijkheid, wij allen leven lang niet bewust in het Purusha-aspect van ons wezen en komen daardoor voortdurend in botsing met prakriti en dat is de reden, waarom het soms schijnt, dat wij de weerloze slachtoffers zijn van de gunas met hun onophoudelijke "impulsen tot handelen". Maar we zijn nimmer de speelbal van de natuur of van een God, die louter als een gril zou kunnen besluiten een of andere "impuls" op ons af te sturen. Neen, de mens krijgt alleen wat hij zelf heeft geschapen, want hij zou niet één "impuls", gedachte of idee tot zich kunnen trekken, of die goed is of kwaad of daar tussen in, die hij niet voor zichzelf heeft klaar gemaakt. Het is dus aan ons om te leren met wijsheid dat tegemoet te treden, wat we over ons hebben gehaald.

Lester: Dat verontrust mij nu juist. Iedere dag komen er allerlei impulsen bij ons boven, om het een of ander te doen op fysiek of mentaal gebied, of misschien iets, dat eigenlijk niet tot ons terrein behoort of ons niet aangaat, of we hebben de neiging om boos te worden of ons gekwetst te voelen. Het kan ook zijn, dat we menen een geestelijke impuls te ontvangen, maar wanneer we haar eenmaal met ons verstand hebben ontleed, eindigen we vaak met het verkeerde te doen. De vraag komt dus hierop neer: Hoe kunnen we onderscheiden of een impuls uit ons Purusha-beginsel voortkomt, of dat ze ontstaat uit een van de gunas, of eenvoudig gezegd uit ons hoger of ons lager deel?

Voorzitter: U vraagt om een recept voor geestelijk leven, maar U weet evengoed als ik, dat iemand, die zo'n recept zwart op wit kan samenstellen, daarmee niets van werkelijke waarde heeft. Laat ons de zaak eens van een andere kant bekijken, misschien zullen we alles dan in een ruimer perspectief zien. Vanaf het ogenblik, dat ons bewustzijn door de Vlam van het Denken werd gewekt - en dat was miljoenen jaren geleden - kregen wij niet alleen allerlei impulsen tot handelen, maar hebben we daarvan ook ons volle aandeel aan de ons omringende natuur bijgedragen. De gunas vloeien heen en terug, de gehele kosmos doordringend, alle mensen inbegrepen, die ooit op aarde hebben geleefd en als we denken aan de ontelbare keren, dat we allen reincarneerd en weer geëxcarneerd zijn, is het geen wonder, dat we met geen mogelijkheid alle impulsen, die we gevoelen, kunnen ontleden en niet op hetzelfde ogenblik kunnen bepalen waar ze vandaan komen. Bovendien is dat niet van wezenlijk belang. Het is zelfs zo, dat als we het zouden proberen, we er ons verstand bij kunnen verliezen en tenslotte ons werkelijk doel voorbij schieten, dat veeleer bestaat uit zelfvergetelheid en het ontzetten van de invloed van de gunas, dan uit het zich daarop concentreren door een te grote aandacht voor onszelf.

Natuurlijk kunnen we soms de aard van een impuls onmiddellijk herkennen, speciaal wanneer ze ons tot een handelwijze aanzet, die duidelijk zelfzuchtig of slecht is. Met deze negatieve impulsen hebben we zelden moeite. Het zijn de meer subtiele, die zich soms voordoen als goed, of zelfs altruïstisch, waar we voor op onze hoede moeten zijn. Hoe kunnen we dan goed onderscheiden? De meesten van ons leren door schade en schande meer door achterom dan vooruit te zien, maar evenals een kind zeker ontdekt, dat vuur heet is, als het zich heeft gebrand, zo zullen wij ook vooruit

komen, als wij ons falen en slagen na de daad ontleden en beschouwen. Dat wil niet zeggen, dat we nooit onmiddellijk een goede van een verkeerde impuls zullen kunnen onderscheiden. Wij allen hebben uit het verleden, in de positieve en negatieve elementen van het karakter een rijkdom aan ervaring en kennis meegebracht, waarvan we nauwelijks beseffen, dat we ze bezitten, maar die we vaak onbewust aanspreken, zodat we van bepaalde omstandigheden gemakkelijk onderscheiden wat de werkelijke aard is. Er zijn natuurlijk grensvallen, die zich moeilijk laten bepalen en er zijn ook situaties, die boven het huidige peil van onze ervaringen liggen. Maar op die manier groeien wij.

Wij kunnen ons altijd de volgende eenvoudige vragen stellen: als we deze gedragslijn volgen, is dat dan alleen in ons eigen voordeel? Of kunnen we er een ruimer, meer omvattend terrein mee dienen? In het laatste geval ligt het dichterbij het universele sattva; terwijl omgekeerd de impuls, die ons aanspoorde, dieper in tamas is geworteld naar mate de kwade invloed van die daad een groter gebied omvat. Natuurlijk zijn heel wat impulsen, die we krijgen, eigenlijk onschuldig of onbetekenend, althans van de buitenkant gezien, hoewel er van het standpunt van Krishna, of het hoger zelf, geen daad is, die niet haar betekenis heeft.

Harry: Zouden we niet mogen zeggen, dat alle impulsen oorspronkelijk van het geestelijk gebied komen en dat onze moeilijkheden eenvoudig daaruit ontstaan, dat we ze op de verkeerde manier interpreteren?

Voorzitter: Dat is wel heel ruim genomen en ik zou niet met stelligheid willen beweren, dat al onze impulsen van het geestelijk gebied komen, hetzij van het heelal of van onze eigen constitutie.

We weten tenslotte, dat er verschillende soorten krachten door ons heen werken en hoewel zij in wezen inderdaad van hun goddelijk centrum stammen, geloof ik niet, dat we kunnen zeggen, dat al onze moeilijkheden louter het gevolg zijn van een verkeerde benadering van een geestelijke impuls. De sleutel ligt in het woord prakriti. Zoals gezegd, zijn de eigenschappen of gunas, waaruit deze verschillende impulsen ontstaan, zelf niet uit Purusha of Geest, of de goddelijke kant van het zijn geboren, maar uit de voertuigzijde of het prakriti-aspect, en dat is de reden, waarom er in de Hindoe-filosofie over wordt gesproken als "de boeien der ziel" en "het drievoudig koord der slavernij."

Aan de andere kant geloof ik, dat ik begrijp waar U heen wilt. Als U bedoelt: ontstaat de impuls tot groeien en ontwikkelen niet uit onze goddelijke of geestelijke natuur, dan ben ik het voor honderd percent met U eens, maar ik zou niet willen zeggen, dat al onze impulsen tot handelen uit die bron voortkomen.

Harry: Dank U. Dat is de scheidslijn waar ik naar zocht en het geeft antwoord op mijn vraag.

Ernst: Ik heb altijd aan de gedachte vast gehouden, dat we die verschillende impulsen tot handelen moesten zien als meer van buiten af komend, maar dat de drang tot groei ontstaat uit het zaad in het centrum. De gangbare opvatting van de evolutie is ver van deze conceptie afgedwaald, waar ze te kennen geeft, dat de lagere vormen op de een of andere wijze in elkaar overgaan, totdat langzamerhand een hogere vorm tot stand wordt gebracht. Men schijnt te vergeten, dat er een goddelijke vonk is, die het proces op gang moest brengen.

Voorzitter: Dank je, Ernst. In één opzicht komen de verschillende impulsen tot handelen van buiten

af, maar zoals al eerder gezegd werd, we zouden ze niet kunnen krijgen, als we niet zelf de typische omgeving, waartoe zij worden aangetrokken, hadden geschapen. Eigenlijk vertegenwoordigen zij niet anders dan de schering van het weefsel van ons individuele karma, die wordt gevormd door de totale kracht van onze begeerten en aspiraties uit het verleden, die nu de neiging heeft zich bij ons als "impulsen tot handelen" te doen gelden. Nu kunnen we gaan zien hoe belangrijk het is, dat we de wacht houden bij de poort van onze gedachten. Maar van welke aard de impulsen ook mogen zijn, goed en sterk, of slecht en zwak, wij hebben zowel de kracht en de wijsheid in ons om ze op de juiste wijze aan te pakken, omdat we ze zelf hebben aangetrokken.

De impulsen tot denken, gevoelen en handelen komen natuurlijk van velerlei niveaus in de natuur en in onszelf, maar de drang om de grote cyclus van onze aardse pelgrimstocht te doorlopen en tenslotte weer terug te keren tot onze Vader, zoals de Verloren Zoon, komt inderdaad uit het Goddelijk zaad van binnen, uit de monade in de kern van ons wezen en deze "inwonende geest" is de bron en de oorsprong van het hele drama van leven en groei.

Voor we sluiten zou ik graag de volgende regels willen lezen en al zullen we geen tijd hebben ze te bespreken, ze zullen ons iets geven om over na te denken:

" Toen in oude tijden de Prajapati het menselijk geslacht had voortgebracht door offer zeide hij: "Vermeedert U hierdoor, hetzij voor U Kamadoek, de Koe des Overvloeds. Voedt hiermee de Goden, opdat zij U kunnen voeden en zo zult Gij elkander voedende de hoogste gelukzaligheid bereiken. Door het offer gevoed, zullen de Goden U het gewenste voedsel geven. Wie geniet wat hem door de Goden is geschonken, zonder hun een deel te offeren, is een dief gelijk."

Hoe meer wij nadenken en peinzen over het innerlijk doel van het leven, hoe dieper wij de noodzaak beseffen alle handelingen "als een offer" aan het goddelijke te verrichten. Als wij ieder ogenblik van ons waakleven er bewust naar kunnen streven om "alle zelfzuchtige motieven op te geven" zullen wij zien, dat wij niet alleen in staat zijn te kiezen welke "impulsen tot handelen" wij zullen volgen en welke wij zullen verwerpen, maar zullen wij in steeds groter omvang de begiftigden zijn van die stille fluisteringen der intuïtie uit het Purusha-beginsel in onze ziel.

-o-o-o-

vertaald uit:
Sunrise Februari 1960.

DE TAAL - SPIEGEL VAN DE MENS.

De geschiedenis van de taal, evenals die van de mens zelf, is mysterieus en vol wonderen; en het is moeilijk daarover te generaliseren, want niet zodra menen we te begrijpen welke wetten haar groei schijnen te beheersen, of we ontdekken nieuwe feiten, die daarmee in tegenspraak zijn. De meeste geleerden zijn van mening, dat, toen het menselijk ras uit het dierstadium overging naar dat van de mens, het langzamerhand zijn oer-kreten in beschaafde taal omzette. Deze theorie is tegenwoordig populair, omdat ze in overeenstemming is met de gangbare opvattingen over evolutie, maar ze vertoont ernstige gebreken, die allerwegen onderwerp van bespreking vormen. Van één ding kunnen we echter zeker zijn: de taal verandert - iedereen kan zien, dat zelfs de taal van onze ouders van de onze verschilt; en zonder twijfel duiden vele van deze verschillen op veranderingen in onszelf, veroorzaakt door groei of achteruitgang, of alleen door een verschuiving van het accent van het ene aspect van het leven naar een ander.

Als we daarom in de geschiedenis terugblikken, is één van de dingen, die ons treffen dat, naarmate beschavingen vanuit hun onvolmaakte beginperiode tekenen van grotere verfijning gaan vertonen, hun taal een verandering ondergaat. Er heeft een voortdurende toevloed van gedachten plaats, waarvoor woorden moeten worden gevonden om er vorm aan te geven. De kennis neemt toe en er worden pogingen gedaan om die door onderricht te verbreiden en in schrift vast te leggen en in dat proces wordt de taal zelf op ruime schaal bestudeerd en gezuiverd. Het politieke leven neemt onveranderlijk in kracht toe en er ontstaan geschilpunten, die het

onderwerp vormen van onderzoek en discussie. Ook de godsdienst en wetgeving helpen de mens zich met groter nauwkeurigheid en zuiverheid uit te drukken.

Ook is er een voortdurend proces van vermenging gaande tussen de volkeren. Door de handel met het buitenland worden inheemse woorden verspreid en nieuwe ingevoerd, die de taal verrijken. De oorlogswetenschap vereist een eigen vocabulaire; door zegevierende strijdkrachten worden verschillende talen verspreid en vermengd. Helaas worden door overwinnaars vaak schatten uit het verleden vernietigd - bibliotheken geplunderd en heilige boeken ontwijfd; en deze telkens terugkerende golf brokkelt de kusten der geschiedenis af, zodat het een wonder is, dat wij nog iets omtrent de oudheid hebben kunnen ontdekken.

De taal van een volk is dus de spiegel van zijn bewuste leven. Evenals het volk zelf schijnt ze aan kracht en schoonheid te winnen en uitdrukking te geven aan onvergankelijke prestaties; om ten slotte, wanneer de nationale energieën verminderen, versleten te geraken. Misschien dat hier en daar een dovend vonkje talent tot een vlam kan worden aangewakkerd om de nacht van verval voor korte tijd uit te stellen, maar het vermogen om woorden op grootse wijze te gebruiken, verdwijnt naarmate de grootheid zelf sterft. De tijd komt, dat grovere uitdrukkingen de oude gratie verdringen en onwetendheid de oogst van duizenden jaren vernietigt. Maar dit is niet het einde, want zolang de mens mens is, wordt hij er vroeg of laat opnieuw toe gedreven zijn daden te boekstaven, aan zijn aspiraties en overtuiging uitdrukking te geven en zijn dromen te vertolken - en al doende zuivert de taal zich tot een nieuw instrument. De opbouw, vernietiging en wederopbouw van beschavingen en de talen, die deze weerspiegelen, gaat immer door, waarbij elke nieuwe taal vele oude woorden vasthoudt, die uitdrukking

geven aan nog oudere begrippen, zodat, waarheen wij ons ook in de geschiedenis wenden, we geen "zuivere" taal, geen uniek ras en zelfs geen volkomen nieuw denkbeeld zullen kunnen vinden.

Wat tot nu toe is gezegd, betreft de ontwikkeling der taal, de vele kleine transformaties door de eeuwen heen, het opnemen van een groot aantal nieuwe woorden en betekenissen en het loslaten van oude, die voor het leven, dat voortgaat, niet langer van nut zijn. Maar wat te zeggen over de oorsprong der taal? Wonderlijk genoeg zien we, dat als volkeren op het wereldtoneel verschijnen, zij reeds zijn toegerust met een ingewikkelde taal, grammatica en zinsbouw. En de veranderingen, die plaats hebben, wanneer een volk zijn opkomst en verval doormaakt, zijn van oppervlakkige aard, vergeleken met het veelomvattende proces, dat de taal zelf in al zijn ingewikkeldheid oorspronkelijk moet hebben doen ontstaan. Wanneer en hoe leerde de mens voor het eerst spreken?

Op het gebied van de communicatie is geen "ontbrekende schakel" ontdekt tussen mensen en dieren. Zelfs het meest primitieve volk bezit het vermogen van de spraak en maar al te vaak zijn zij op taalgebied fijnbesnaard, welsprekend en soepel, al staan zij cultureel gezien misschien op lage trap. Dit is ook niet helemaal te wijten aan fysieke beperkingen, want men kan een papegaai elke letter van het alfabet leren uitspreken. Dat dieren niet spreken, zoals wij doen, is niet zozeer een gevolg van fysieke onvolkomenheden, dan wel van een gemis op mentaal en psychologisch gebied.

Darwin was niet de mening toegedaan, dat het vermogen van de mens om te spreken ook maar enige ernstige hinderpaal vormde voor de theorie, dat de mens eerst kortgeleden uit de dieren is voortgekomen. Hij geloofde, dat naarmate de mens zich steeds meer ging onderscheiden van het zoogdiergeslacht, waaruit hij voortkwam en bedreven werd

in het gebruik van zijn mentale krachten, het niet meer dan natuurlijk was, dat hij langzamerhand de spraak ontwikkelde om uitdrukking te kunnen geven aan zijn vermogens; en deze theorie van het geleidelijk ontstaan van de taal heeft men sinds de dagen van Darwin steeds stilzwijgend aanvaard. In de inmiddels verstreken eeuw hebben zich echter maar weinig feiten voorgedaan, waardoor dit werd bevestigd, want het is niet mogelijk geweest vast te stellen, wanneer en hoe de mens voor het eerst begon te spreken. Ofschoon de kaak van de mens sinds de oertijd duidelijk verschilt van welke apensoort ook, en meer ruimte biedt voor bewegingen van de tong, waardoor de articulatie wordt vergemakkelijkt, is er geen geldige fysiologische reden aan te geven, waarom de apen zelf de spraak niet hebben ontwikkeld. Met andere woorden, het noodzakelijke fysieke apparaat was er wel, maar de drang ontbrak.

In de Saturday Review van 12 December bespreekt John Lear het probleem van de taal. Sprekende over de kortgeleden gehouden vergadering van anthropologen in Chicago haalt hij een Engelse geleerde, Dr. Macdonald Critchley aan, wiens opvattingen over de evolutie der spraak aanzienlijk van die van Darwin schijnen af te wijken. Een van de belangrijkste gedachten, waaraan hij uiting geeft is, dat "de fysieke organen van de spraak vooraf moesten worden ontwikkeld om voor het gebruik gereed te zijn als de tijd daar was". Maar dat "de stadia in dit proces aan de fossiele overblijfselen ontbreken". Dit is wel de meest on-darwinistische uitspraak, die ik ooit van een vooraanstaand geleerde heb gelezen, want ze is volledig in tegenspraak met één van de grondstellingen van Darwin's evolutieleer, nl., dat vermogens alleen kunnen worden ontwikkeld door ze te gebruiken en dat ze achteruit gaan als ze ongebruikt blijven. Volgens deze theorie kunnen er van te voren geen organen gereed

gemaakt worden door de blinde en derhalve niet vooruitziende agentia der natuur, maar moeten ze het resultaat zijn van een ononderbroken proces van geleidelijke ontwikkeling.

In het geval van de taal is het niet zo, dat we bepaalde schakels in de keten niet kunnen ontdekken, neen er ontbreekt een heel segment. En het is veelbetekenend, dat dit segment juist daar ontbreekt, waar de huidige wetenschappelijke theorieën het zwakst zijn - nl. waar de mens uit één van de hogere primaten heet te zijn voortgekomen. Er bestaat dus op het terrein van de spraak, zo goed als op andere gebieden, "een zeer aanzienlijke kloof" (de woorden van Dr. Critchley) tussen de hoogstontwikkelde dieren en de laagststaande mensen - en van een brug tussen deze beide uitersten schijnt geen sprake te zijn. In zijn artikel houdt John Lear een bespiegeling over de grote sprong, die de evolutie schijnbaar heeft gemaakt en die de mens boven zijn onmiddellijke voorouders uithief: "de een of andere geheimzinnige verandering, waardoor het vermogen ontstond om symbolen te gebruiken - tekens voor tekens - niet alleen met betrekking tot het heden, maar evenzeer tot het verleden en de toekomst en ook tot zaken in absentia"

Misschien is dit de grote gebeurtenis, die de literatuur der oudheid in haar aan verbeeldingskracht rijke en symbolische taal beschrijft: hoe het vuur van de geest in de mens werd ontstoken en in hem zelfbewustzijn en het vermogen der introspectie deed ontwaken. Want zulk een "grote sprong" houdt veel meer in dan alleen een biologische mutatie, die een verbetering van de spraakorganen tot gevolg heeft, omdat zulk een theorie geen verklaring geeft voor de mysteriën van het bewustzijn en van de gedachtestromen die, eenmaal vrij, tot uiting komen in taal en zang. Zonder deze innerlijke kwaliteiten (zoals in het geval

van de apen) is er geen drang tot spreken, zelfs al zou dat fysiek mogelijk zijn. Als we aannemen, dat de lichamelijke opbouw mutaties kent, kunnen er dan mutaties in het bewustzijn optreden?

Dr. Loren Eiseley, Professor in de Anthropologie aan de Universiteit van Pennsylvania, hoewel in bepaald opzicht door en door een aanhanger der evolutieleer, is in het geheel niet dogmatisch in de oude zin: uit zijn lyrisch proza spreekt een van verbeeldingskracht getuigende benadering van zijn levenswerk, dat niet is verstikt door de vele details. Hij beweert bijvoorbeeld, dat het overleven van de mens niet het gevolg is van zijn taaiheid of doordat hij zich met hand en tand heeft weten te handhaven; veeleer is hij een scep-sel der liefde, eruit geboren en erdoor bestaande; en verder, dat de scheppers van al wat wij menselijke adel noemen, niet de vechters zijn geweest, maar de denkers, de vernieuwers, de religieuze leiders en de kunstenaars.

Maar wat ik hier naar voren wil brengen is Dr. Eiseley's opvatting, dat honderdduizenden jaren geleden door een geheimzinnige en volkomen onver-klaarde "mitosis (cel-deling) van de hersencellen", de eerste mens werd geboren. Daarna gingen zijn innerlijke stuwkracht, bevattingsvermogen en gees-telijke verlangens overheersen; zijn stoffelijke omgeving bleef in belangrijkheid ten achter bij zijn maatschappelijk, cultureel en godsdienstig erfdeel. Dr. Eiseley beschrijft zijn gevoelens toen hij in één van onze grote musea de zaal van de Mens doorwandelde: de veronderstelde fasen van de menselijke ontwikkeling zijn één voor één in rea-listische driedimensionale tonelen uitgebeeld: een groep oermensen zit bijeen gehurkt rondom een vuur, de uitvinding van het wiel, enzovoort. Dr. Eiseley merkt op, dat een dergelijke voorstel-ling het belangrijkste deel van het proces buiten beschouwing laat: 's mensen innerlijke ontwikkeling,

zijn verwachtingen, zijn vrees, aspiraties en verlangens. Ze faalt het enorme verschil tussen mens en dier te laten zien! De mens heeft steeds getracht zichzelf in geestelijke zin te overtreffen en deze vurige verlangens herinneren er voortdurend aan, dat hij misschien iets meer dan een dierlijk verleden heeft.

De oorsprong van de taal is derhalve ten nauwste verbonden met de oorsprong van de mens en zijn mysteriën ontspringen aan zijn innerlijk wezen, waaruit alle impulsen en alle intuïtieve kennis zijn voortgekomen, die hem tot een waarachtig mens hebben gemaakt en die de belofte inhouden, dat hij eens zelfs nog iets meer zal worden. In hoeverre kan 's werelds oudste literatuur ons helpen, als wij proberen het verleden van de mens te verklaren? Deze vraag kunnen we vanuit verscheidene gezichtspunten beantwoorden. In de eerste plaats zijn de oudste geschriften geenszins de kortste of de minst zuivere. De Ilias bijvoorbeeld, het oudste Westerse heldendicht, is een ontzaglijk werkstuk, en ofschoon omvang zonder meer geen verdienste is, is het verbazingwekkend, dat men op de drempel der Europese beschaving niet enkele verspreide fragmenten vindt, zoals men van beginnend talent zou verwachten, maar een enorm werkstuk, waarvan vorm en stijl tot op de huidige dag een voorbeeld van voortreffelijkheid zijn gebleven. Wij bewonderen haar nog altijd om haar schoonheid, gratie en wijsheid, niet omdat ze oud is, maar geheel afgezien van haar ouderdom.

De heldenverhalen van alle landen uit oost en west, geven inzicht in de prehistorische tijdperken, die wij geneigd zijn als barbaars te beschouwen; maar de werken, die uit die tijd tot ons zijn gekomen, zijn vaak meesterwerken zowel naar vorm als inhoud. Ze ontstonden in tijden, waarin voor zover wij weten schrijven niet gebruikelijk was, toen volkszangers of barden de mythen en legenden

door mondelinge overlevering levend hielden. Het is voor ons niet gemakkelijk om de werkelijke betekenis van deze traditie te beseffen, want de moderne mens heeft bijna volkomen het vermogen verloren om werken van zulk een omvang te memoreren en weer te geven. Doch onze vroege voorouders bezaten dit vermogen in een ongelofelijk grote mate, zoals ruimschoots kan worden aange-toond. (De Ilias bevat 15.693 verzen, en de Mahābhārata van India 220.000 regels!)

De voorbeelden van de oudste literatuur die bewaard zijn gebleven tonen aan, dat onze voorouders van heel, heel lang geleden geen aarzelende zoekers waren, die maar net begonnen waren de spraak te ontdekken. Dit is de paradox: op een vroeger tijdstip dan de wetenschappelijke theorieën omtrent de oorsprong van de mens willen toegeven, leefden er volwassen geesten, die zich wel degelijk bewust waren van literaire oogmerken. Zij beschikten reeds over een ingewikkelde taal en waren groot genoeg van ziel om de geboorte van de wereld, het leven van hun goden, het streven der volkeren, en de strijd in de mens zelf, in vaak verheven poëzie te schilderen. Uitgaande van de gedachte, dat de mens nog niet zo lang geleden zich beslist nog in een primitieve staat moest bevinden, is het een schok voor ons te ontdekken, dat, in een tijd waarin, naar men veronderstelde, de menselijke wezens nauwelijks verder geëvolueerd waren dan de anthropoiden de taal als een bulderende bergstroom was! Inderdaad, als wij de ontwikkeling van de taal in het z.g. historische tijdperk zouden willen kenschetsen, zouden we dat kunnen doen met het ene woord: Vereenvoudiging. In de laatste duizenden jaren hebben wij niet anders gedaan dan onze talen te vereenvoudigen.

Het is volkomen natuurlijk dat de vraag rijst: Hoe en wanneer werd de taal zo ingewikkeld gemaakt? In de chemie kennen we alleen maar het verschijnsel

van het uiteen vallen van zwaardere in eenvoudiger elementen, maar dit wil niet zeggen dat er geen periode van samenvoeging is geweest. Met de taal is het precies zo. Het is logisch om aan te nemen, dat ze haar allereerste begin had, haar kindsheid en groei, dat ze zich vermengde met andere talen, tot volle wasdom kwam, daarna misschien in verval geraakte en zelfs de dood vond. Maar wat de talen in de wereld van thans betreft, ligt de oorsprong van bijna allen zo ver terug, dat wij niet over voldoende gegevens beschikken over de tijd waarin ze werden gevormd; al wat we zien is hun bloei en meergang. Bovendien, de taal vóór de geboorte van de geest schijnt ongetwijfeld ruw te zijn geweest, maar na het ontwaken van de geest werd de taal volkomen anders. Naarmate het menselijk ras intellectueel groeide, moet het de sterk verbogen talen hebben ontwikkeld om uitdrukking te kunnen geven aan wat het zich had verworven; en deze laatste zijn het, die uit de prehistorie tot ons zijn gekomen en die ons de zekerheid geven, dat op zijn minst enkele van onze voorouders in het verre verleden hoogst intelligent en beschaafd waren om zich te hebben kunnen verwerven wat zij ons nalieten.

Laten we ons nu van de stijl der oude literatuur afwenden om voor een ogenblik aandacht te schenken aan haar inhoud, want de oudste geschriften van de mens willen juist antwoord geven op de vraag, die wij proberen te beantwoorden nl. hoe de taal ontstond - wat gelijk staat met te vragen, hoe en wanneer werd de mens mens? Ook hier, of we ons naar het oosten of het westen wenden, vinden we een bijna identiek verhaal: de jonge mensheid leerde de kunsten en wetenschappen van de goden, van Goddelijke Mensen, die hebben getracht haar weifelende schreden te leiden. Later, in haar jaren van opbloei, kwam ze tegen hen in opstand, waarop zij zich terugtrokken. En tenslotte verstoffelijkten

zij hen en maakten zij hen tot die verworpen voorstellingen die wij in vele delen van de wereld aantreffen. Dat volkeren over de gehele wereld hun oorsprong beschrijven in termen die in wezen gelijk zijn, wekt alleen onze verbazing als we de oude mythen en legenden zien als de producten van verbeelding en bijgeloof. Maar als we bedenken, dat al deze overleveringen geconcentreerd zijn om dezelfde fundamentele feiten omtrent de voorgeschiedenis van de mens, dan is hun universaliteit niet zo opmerkelijk. Als we achter de fantasie doordringen tot hun wezenlijke betekenis, zien we dat zij in onmiskenbare termen verklaren, dat de mens, behalve zijn stoffelijke geschiedenis, ook een goddelijke afkomst en bestemming heeft.

De taal is waarlijk de spiegel van de mens. Haar woorden onthullen duidelijk de onderwerpen, die hem hebben bezig gehouden en haar ontzaglijke ouderdom en ingewikkelde structuur tonen aan hoe oud zijn beschavingen waren en hoe mysterieus verheven zijn oorsprong. Hoeveel rampen in de natuur en onder de mensen hebben zich niet voorgedaan, die de heldenzang over zijn verleden hebben verduisterd? Hebben de goden ooit onder de mensen gewandeld en hebben zij zijn geest met het vuur van Prometheus ontstoken door een deel van zichzelf in zijn eigen wezen te doen incarneren en in hem het niet te verzadigen verlangen wakker te maken om meer te zijn en meer te doen? Velen beseffen, dat de antwoorden op deze vragen nimmer in voldoende mate door empirisch onderzoek zullen worden gevonden, want de ontbrekende sleutels liggen misschien op de bodem van een of andere rusteloze oceaan of zijn volkomen verloren gegaan omdat ze door de voortdurende veranderingen in de natuur zijn omgeploegd. Maar er zijn anderen, onder wie enkele wetenschappelijke denkers, die ervan overtuigd zijn dat het beste bewijs van 's mensen

verleden in de mens zelf ligt en die geloven dat zijn innerlijke drang, zelfs in de vroegste tijden om boven het proza uit te stijgen tot de poëzie, boven louter klaarheid tot welsprekendheid, boven het geluid tot muziek - dat dit de kenmerken zijn van een wezen dat door Intelligentie werd voortgebracht en op goddelijke wijze werd geïnspireerd.

-John Simons

vertaald uit:
Sunrise Februari 1960.

-o-o-o-

HET WEGNEMEN VAN DE SLUIER.

De oude Grieken en in het bijzonder de Atheners meenden dat een evenwichtige opvoeding uit drie algemene lijnen van activiteit moest bestaan en zij noemden die gymnastike, ethike en musike - gymnastiek, ethiek en de studie der Muzen, die wij gewoonlijk vertalen met "muziek", waardoor veel van de oorspronkelijke betekenis verloren is gegaan. Gymnastike, de ontwikkeling van een gezond lichaam, geschiedde uit de overweging dat een gezonde geest alleen goed kan werken door een gezond lichaam. Dan volgde ethike, de ethica, de morele toestand, de ontwikkeling van het ethische niet alleen in de zin van het zich houden aan conventies, omdat het gemakkelijk en voordelig is dat te doen, maar het volgen van een gedragslijn, die het de mens mogelijk maakt in vrede en harmonie met zijn medemensen te leven.

De belangrijkste van de drie was volgens de Grieken echter musike, die de studie omvatte van de negen Muzen - niet alleen muziek, maar ook

dichtkunst, geschiedenis en de verschillende wetenschappen. Alles wat de Grieken het belangrijkste achtten in het algemene leerplan van die dagen noemden zij musike.

Een soortgelijke opvatting omtrent een evenwichtige opvoeding kon men eeuwen geleden in het Oosten vinden, waar men sprak over de vereniging van alle vermogens en hun ontwikkeling om met elkaar in harmonie samen te werken. Bij hun oude filosofische stelsels behoorde een nogal mystieke opvatting over de opvoeding. Zij meenden dat, zoals de ouders het lichaam van hun kind verzorgen en het zo de gelegenheid geven wereldse ervaringen op te doen, de leraar de ziel tot geboorte brengt door die van binnen uit op te wekken. Daarom is een waarachtig leraar in de meest ware zin meer dan een vader of moeder, want hij stelt het kind in staat zijn eigen innerlijke natuur te ontdekken, zijn eigen zelf-begrip te ontwikkelen.

Dat is ongetwijfeld wat Socrates bedoelde, toen hij zich een "vroedvrouw van de jeugd" noemde, want hij trachtte de innerlijke kwaliteiten van de jeugd in zijn omgeving naar buiten te brengen, hun eigen begrip en waarnemingsvermogen, opdat zij beter opgewassen zouden zijn tegen de problemen van het leven. Hij geloofde en leerde, dat achter het mentale, achter de persoonlijke wil, de Geestelijke Zon aanwezig is, zoals door alle grote denkers in het verleden werd onderwezen; dat hij altijd schijnt en dat het alleen nodig is de omhullende sluiers weg te trekken.

Het wegnemen van deze sluiers is ware opvoeding in tegenstelling met wat het geven van louter onderricht kan worden genoemd. Beide hebben hun betekenis; maar we kunnen onderricht geven tot de jongste dag en ons werk zal toch mislukken tenzij we er tegelijkertijd in slagen de innerlijke natuur van de leerling tot ontwikkeling te brengen.

vertaald uit:

-G.de Purucker.

Sunrise Februari 1960.

IS IDEALISME PRACTISCH?

Maar al te vaak spreekt men over iemand, die op enthousiaste wijze een groot en goed ideaal aanhangt of een hoog beginsel steunt, als een onpractische dromer en idealist. Dat komt misschien omdat we meer dan we willen toegeven de slaaf zijn van oude gewoonten en denkwijzen en niet in staat zijn de beginselen die zulk een "dromer" voorstaat op hun juiste waarde te schatten. Wel beschouwd leveren de rusteloosheid en onvoldaanheid die overal heersen het bewijs, dat de algemene levenswijze wel iets te wensen overlaat en dat er wel plaats is voor wat idealisten om ons een andere weg te wijzen!

Er bestaan zoveel theorieën, dat we wel de nodige voorzichtigheid moeten betrachten voor we er één accepteren; toch hebben we allen bepaalde idealen die we tot op zekere hoogte in praktijk brengen. In feite zijn zelfs zij die de inzichten van anderen volgen, voor zo ver die vat op hen hebben gekregen, idealisten of zij dit willen of niet. Het is daarom dwaas om smalend te spreken over iemand vanwege zijn geloof. Of we het er mee eens zijn of niet, we moeten er toch rekening mee houden, daar het ongetwijfeld een kracht ten goede of ten kwade is; want elke gedachte die onze geest binnen komt, heeft het vermogen ons karakter te wijzigen en door ons karakter te wijzigen ons denken en leven te veranderen ten goede of ten kwade - waardoor wij helpers of tegenwerkers worden op het pad van vooruitgang van de mensheid.

De grote godsdienstlereren uit de vroegste tijden hebben ons een verheven voorbeeld gegeven van het leven, dat wij zouden moeten leiden, een visie van een eensgezinde mensheid, een wereld van broeders, waar ieder handelt voor het welzijn van zijn mede-

mensen. Maar deze verheven leringen raakten op de achtergrond en verloren hun kracht, omdat dogma's en vormen, die met ons algemene leven en welzijn niets te maken hadden, hun plaats konden innemen. Dit leidde de aandacht van de mens af van die dingen die van wezenlijk belang waren naar vragen, die weinig of geen verband hielden met de ware betekenis van de godsdienst en die de mens er alleen toe brachten met elkaar te twisten en elkaar te bestrijden.

De leringen van Christus betroffen de broederschap der mensen en de noodzakelijkheid een volmaaktere mensheid voort te brengen waarin ieder vrij zou zijn van zelfzucht en hij het belang van anderen boven zijn eigen persoonlijke wensen zou stellen. Dit ideaal schilderde de toekomstige mensheid als een hoger type mens, een wezen dat minder behept is met die zwakheden van karakter, die ons zoveel zorgen baren en die de voornaamste struikelblokken zijn op de weg van vrede en vooruitgang. Totdat wij ons bevrijden van de slavernij van het lagere persoonlijke zelf en dit onder de heerschappij van het hogere hebben gesteld, zijn er in onze natuur edele kwaliteiten waarvan wij het bestaan niet kennen en zullen onze vermogens om iets tot stand te brengen betrekkelijk onontwikkeld blijven. Het doen van een goede daad in de geest van waarheid en mededogen is een uiting van de goddelijke mens, de ware mens in actie en staat lijnrecht tegenover die geest die leidt tot zelfzuchtige handelingen, ruzie en oorlog. Wanneer wij daarom de strijd willen aanbinden tegen de oorlog, moet dat zijn tegen de geest die tot oorlog leidt; want een groot conflict wordt door deze geest niet in één enkele dag opgeroepen; het is het gevolg van verkeerd denken over een langere periode. Het enige veilige middel om voor vrede te werken is daarom ernaar te streven het lager zelf onder de heerschappij van het hogere te brengen en dat is het doel van de evolutie.

Het is ondenkbaar dat de mens iets kan bereiken in de hemel, op aarde of waar ook, zonder er voor te werken. De Natuur schenkt van haar overvloed alleen, wanneer de mens met haar samenwerkt en het beste geeft wat hij heeft aan gedachten en daden. De mens moet zich daarom een leven voor ogen stellen dat veel hoger is dan hij tot nu toe heeft geleid, want door zich een steeds ruimer wordend beeld van zijn mogelijkheden voor te houden, zal hij nooit meer terug vallen tot het lagere niveau dat hij is ontgroeid. Bewijst dit niet dat de idealist in feite een praktisch mens is? Hij is degene, die de mens hoogst waarschijnlijk zal leiden naar het bereiken van hun aspiraties.

Maar er zijn heel wat soorten idealisten. Zelfs naties hebben idealen en dromen soms van een wereld die al lang voorbij is, en waarvan de wijze van denken en leven niet bij deze tijd past. Daarom is het niet juist zo door het verleden gebonden te zijn dat een hogere levensopvatting onaanvaardbaar wordt. Elk volk heeft zijn eigen ideaal van wat het wil worden en hoewel elk met tegenwerkende krachten heeft te kampen die dreigen te vernietigen wat het aan goeds bezit, moet het volkomen vrijheid hebben zijn eigen weg te gaan, anders kan er van werkelijke vooruitgang geen sprake zijn. Sommigen wijzen wellicht naar het oude Egypte, Babylon, Griekenland of Rome als voorbeelden van volkeren die, nadat zij een hoge staat van beschaving hadden bereikt door verschillende idealen te volgen, tot corruptie en verval geraakten. Maar de echte corruptie betrof de idealen zelf; en evenals een verkeerde of verlaagde standaard de geest of het lichaam van de mens kunnen verlagen, gebeurt dat ook met de geest en het lichaam van een volk.

Als een volk op een hoger niveau wil komen, moet het niet door anderen worden overheerst, maar moet het de kans krijgen zelf te ontdekken welke fouten het heeft gemaakt en die kunnen verbeteren op zijn

eigen manier, zolang het anderen daarmee niet lastig valt. Dat is de reden dat alle volkeren het recht en de vrijheid willen hebben zichzelf te regeren en waarom zij, vaak met grote opofferingen, strijden voor het recht zich op eigen wijze te ontwikkelen. Elk volk dat, wat zijn denken, zijn godsdienst en zijn algemene cultuur betreft, alleen naar een ander volk kijkt, vertraagt zijn eigen ontplooiing, daar het geen idealen bezit van zichzelf, die voldoende krachtig zijn het voort te stuwen of het voor ondergang te behoeden. Een land, dat in zijn bestaan niet de invloed ondervindt van hoge idealen die voortdurend door zijn eigen grote denkers op zijn geest worden afgedrukt, is tot mislukking gedoemd. Als er niemand is die begrippen levend houdt die voor ieder mens van goddelijke aard zijn, dan moet het volk ten onder gaan en als macht verdwijnen.

Thomas More, William Morris en Edward Bellamy schreven boeken waarin zij de ideale staat beschreven langs min of meer politieke lijnen; maar we hebben iets nodig dat veel verder gaat. Wat wij nodig hebben zijn mensen met zuivere motieven en met een verheven opvatting van plicht, die bereid zijn te leven voor het welzijn van de mensheid. Hiervoor is een hoge morele opvatting van de mens zelf nodig en van zijn mogelijkheden en de moed alles te doen wat naar het hoogste goed kan leiden. De mens is in het verleden afgedwaald van zijn ware roeping, doordat hij er voortdurend aan werd herinnerd, dat hij van lage en zondige afkomst was. Wat de nadruk had moeten krijgen was de goddelijke kant van de mens en de grote mogelijkheden, die in ieder aanwezig zijn en die hij in de loop van de tijd tevoorschijn kan en zal brengen.

Dit is Idealisme: Durven wij beweren dat het niet practisch of noodzakelijk is?

-John Morgan

vertaald uit:
Sunrise Februari 1960.

